

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 3. Vtrum voluntas Angeli inuariabiliter adhæret ei, quod semel
elegit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

dunt aliqui Angelum primo illo instanti habere iudicium practicum de omnibus quæ tunc velle debet: à quo iudicio necessitatur voluntas ad exercitium actus. Ideoque non potest male offerari, quin mala illa operatio referatur in Deum.

Satis
illis argu-
mentis.

Perùm vt ab hoc vltimo inciplamus: Non apparet vlla necessitas, cur Angelus habeat tale iudicium practicum primo illo instanti, neque possit occupari à cognitione, puta contemplatione sui, & rerum aliarum cum ipso creaturarum, quarum species infusas habet, aut Dei per creaturas analogice cogniti. Secundò, dato quòd necessariò habeat iudicium practicum de his omnibus quæ tunc velle debet: non magis ab illo necessitatur voluntas pro primo illo instanti, quam pro sequentibus, in quibus tamen potest Angelus libere facere contra iudicium practicum de ijs quæ facere debet. Ad alia argumenta Malonij Respondeo primò, ad actum peccati non aliud præsupponi necessariò nisi potentiam indifferentem ad bene vel male operandum cum sufficienti cognitione, huc propositione obiecti, quæ potentia est ipsa natura libertatis Angelicæ à Deo creata. Secundò, progressum illum peccati ne hominibus quidem generaliter loquendo, & absolute necessarium esse: multo magis minus Angelis, qui possunt celerius, & momento operari. Tacob. verò cap. cit. loquitur de modo peccandi qui frequenter contingit. Tertio denique, falsum esse voluntatem necessitari ad sequendum iudicium practicum. Potest enim ab illo discordare, vt iam superius diximus, & fufius probabimus in tract. de actib. h. m.

28.
R. fellun-
r aliæ
sentent. a.

Alij dicunt Angelum necessitari pro illo instanti ad exercitium actus naturalis amoris Dei super omnia. Qui amor est incompatibilis cum peccato. Sed non apparet, cur Deus cõfusus tantum & analogice cognitus ab Angelis, magis illum necessitet ad exercitium amoris primo illo instanti, quam alijs deinceps, in quibus liber est, non tantum quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem, circa amorem Dei.

Alij tertio dicunt, Angelum necessitari quoad specificationem pro primo illo actu ita vt quamuis non necessariò velit operari, si tamen velit, non possit male velle. Sed hec que isti ostendunt vlla solida ratione cur Angelus magis necessitetur illo instanti, quam sequentibus, ad specificationem actus honesti, vel non mali, à obiecta propofita sub varijs considerationibus, sub quibus possunt bene & male operari à voluntate libera, & de se labili peccatum.

29.
Ricard.
Durand.

Speciatim autem opponit Ricard. in 2. dist. 3. art. 8. q. 2. actum necessarium & naturalem voluntatis præcedere liberum. Ergo primus actus voluntatis Angelicæ non potest esse peccatum. Addunt aliqui apud Durand. in 2. dist. 3. q. 2. num. 5. Nullum peccare posse nisi apprehendat bonum apparens, circa quod solum potest esse peccatum: bo-

num autem apparens apprehendi nequit, nisi prius appreheso vèro bono: quia bonum apparens apprehenditur per analogiam ad bonum verum. Ergo prius debet Angelus necessariò versari circa bonum verum, quam circa apparens.

Ad primum Respondeo, non esse necessarium vt in voluntate Angeli ante omnem eius actum liberum præcesserit alius naturalis & necessarius. Posita enim sufficienti cognitione circa obiecta non necessaria, & non necessitatur voluntatem, potuit incipere ab actu libero. Potuit quoque primo instanti suæ productionis habere plures actus voluntatis, quæ ac plures cogitationes: quorum vnus esset necessarius & alius liber sine ordine causalitatis & dependentiæ vnus ab illo.

Ad secundum, itego maiorem, sumendo bonum apparens proprie, pro eo quod videtur tantum esse bonum, & non est. Nam bonum delectabile, & bonum vtile, est verè bonum: quamuis inferius bono honesto. Quare qui peccat circa bonum delectabile aut vtile, quod præfert honesto: peccat circa verum aliquod bonum, quod non apprehenditur per analogiam ad verum bonum, sed germanè & proprie sicut in se est.

SECTIO III.

Vtrum voluntas Angeli inuariabiliter adhaereat ei quod semel elegit?

Respondeo negatiue: sed sicut liberè e-
legit, liberè potest electionem mutare. Ita docent S. Bonavent. Scot. Aegid. Rom. Occam, Durand. Gregor. Gabriel, Marfil. & alij quos citant & sequuntur Molin. ad quæst. 64. art. 1. disput. 2. Valent. quæst. 15. punct. 2. Vasq. disput. 239. cap. 4. Suar. lib. 3. cap. 10. num. 5. Becan. cap. 6. quæst. 12. Arrubal. disput. 180. cap. 2.

Probatur primò ex Scriptura, quæ docet Angelos, etiam beatos, liberè aliquando electionem mutasse. Vnde à fortiori colligitur hanc mutabilitatem non repugnare Angelis naturaliter spectatis. Antecedens patet ex Dan. 10. vbi Angelus Persarum custos pugnans cum Angelo custode Iudeorum de non permittenda Iudeorum liberatione, cognita Dei voluntate murauit consilium, vt fufius ostendunt Perer. Maldonat. & Cornel. in eum locum.

Probatur secundò ex Patribus. Idem enim de malis Angelis supponunt Ignatius Martyr, Cyprian. Cyril. Gregor. Nyssen. Basil. & alij, cum docent, Angelos post lapsam fuisse aliquandiu expectatos ad penitentiam, vt ex eorum verbis deducit Salmeron disput. 3. in 2. epist. D. Petri. Nam frustra ad penitentiam expectati fuissent, si eius erant incapaces. Erant autem incapaces, si habebant voluntatem inflexibilem in contrarium. Augustinus quoque

Angelum
posse mu-
tare elec-
tionem.
probatur
ex Scrip-
tura.

Idem pro-
bat ex
SS. Patribus.

Augustinus

quaque lib. 12. de ciuit. cap. 9. affirmat omnes Angelos initio sua creationis amauisse Deum, & ab eo amore malos postea defecisse. Memque cum D. August. censent D. Thomas & alii Theologi. Ergo ex mente D. Augustini, Angeli mali defecerunt à bono in malum, & mutauerunt electionem in contrarium. Si autem potuerunt naturaliter deflectere à bono in malum; par est ratio, vt possint quoque mutari de malo in bonum, vel naturæ viribus, circa bona proportionata & facilia; vel cuius Dei gratia, circa alia obiecta. Idem Augustin. lib. de corrept. & grat. cap. 11. dicit Angelis omnibus datum esse auxilium, quo, si velent, possent perseverare in amore & iusticia. Atqui si non poterant mutare electionem semel factam, non poterant non perseverare in amore, posito quod semel amarent. Et si non poterant non perseverare, frustra illis datum fuit auxilium ad perseverandum. Ergo ex mente D. Augustini, poterant non perseverare in amore, & mutare voluntatem in oppositum; vt re ipsa non pauci mutauerunt per peccatum mortale, repugnans incomparabili tantori Dei super omnia.

33. Fulgent. Fulgentius quoque D. Augustini discipulus lib. de fide ad Petrum cap. 3. docet; Angelicam voluntatem potuisse flexi à malo in bonum, sicut potest humana. Ac si humana id posset sine gratia, sicut oportet ad iustificationem; multo magis, inquit, Angelica idem posset. Ex quo inferit ibidem diuinæ esse gratiæ quoddam possint homines penitere sicut oportet: quia Angeli id non potuerunt defectu auxilii & diuinæ gratiæ. Sic enim ait: *Bona quoque voluntatis & cogitationis initium non homini in ipso nascitur, sed diuinitus ei preparari & tribui, in eo euidenter ostendit: quia neque diabolus, neque aliquis Angelorum eius, ex quo ruine illius merito in hanc inferiorem sunt decessi caliginem; bonam potuit aut poterit resumere voluntatem. Quod si possibile esset, vt humana natura postquam à Deo auersa bonitatem perdidit voluntatis, ex ipsa rursus eam habere potuisset: multo possibilis hoc haberet Angelica, quæ quantò minus grauat terrena corporis pondere, tantò magis hac esset & edita facultate.* Damascen. de nique lib. 2. de fide cap. 3. prope initium, dicit Angelum creatum esse in ea conditione, vt mutationem recipere posset. Vt quicquid ei esset, vel in bono manere & progressum facere, vel in malum inflecti. Ibidemque naturam Angelicam vocat *mutabilem*, id est, mutabilem secundum sententiam seu iudicium, & *incommutabilem*, id est, voluntate mutabilem. Et in fine eiusdem capituli addit Angelos beatos esse immobiles à Dei amore, non naturâ, sed gratiâ. Neque obest, quod de Angelo subdit eodem cap. *Penitentia* Tomus I. Gallus

porro ea ratione minime capax est (Græcè *ἀνώγειρος*) quia corpore vacat. Neque enim docet verbis illis Angelum esse naturâ suâ incapacem penitentia & retractationis prioris voluntatis, sed scilicet præcisè quoddam est naturâ spiritualis & incorporeæ: sed tantum vult Angelos peccantes non accepisse à Deo donum penitentia salutaris, neque accipere debuissent: eò quod maiore malitia, & maiore occasione peccaverint, quàm soleant homines, qui carnis incentiuis ad peccandum tractantur.

Probatur tertio ratione efficaci, quam **34.** fufius profecquitur Suar. lib. 3. cap. 10. Idem pronun. 3. & sequensibus. Sic autem habet: Angelus est liber in eligendo, vt fide certum est. Intellego autem electionem late, siue pro libera volitione finis, quæ magis proprie intentio dicitur: siue pro voluntate mediorum, quæ specialius dicitur electio, quando inter plura fit: siue pro quouis alio exercitio libero, quod eatenus est electiuum, quatenus voluntas ad vnam partem contradictionis, aut contrarietatis vel specificationis, se determinans, eam veluti eligit. Atqui post factam electionem nihil est quod necessitet Angelum, vt non possit electionem mutare, si velit: ergo &c. Probatur maior inductione.

Primo enim, dici non potest necessitari Angelum, & immutabilem reddi à Deo. Tum quia Deum non degeret necessitare in actu malo. Tum etiam quia loquitur de de Angelo, spectato naturaliter, Deo scilicet veluti causa primæ naturaliter operanti secundum exigentiam causarum secundarum: ac proinde non necessitanti, nisi sit aliquid quod id exigat ex parte causa secundariæ.

Neque etiam secundo dici potest esse ab ipsa natura Angeli, quæ propter suam dignitatem & perfectionem fingenda immutabilis in sua electione; sicut Deus propter suam immutabilis est. Tum quia non est fingenda maior immutabilitas voluntatis Angelicæ, quàm iudicii. Atqui potest variari & corrigi iudiciura Angelorum, sicut & falli. Tum etiam quia, licet in voluntate, quæ non potest à bono deflectere, immutabilis in proposito & electione sit magna perfectio; non potest ita in voluntate quæ deficere potest, sed contra magna foret imperfectio non posse corrigi & à malo deflectere. Quomodo enim intellectui erroris capax magis est imperfectio non posse errori dedoceri & abieciere. Atqui voluntas Angeli peccare potest, vt & intellectus errare. Quare argumentum potius in Adversarios retorqueri potest. Cum enim nos experiamur emendabilitatem in intellectu & voluntate nostra: certè Angeli perfectio, quæ est humana maior, exigit vt non minus possit eximi ab errore & affectu malo. Neque à propria natura.

inique talem Angelorum naturam & perfectionem non agnouerunt sancti Patres in secundo argumento citati.

36.
Neque ab
intel-
lectu, &
modo in-
intelligen-
di.

Tertio, quod neque procedat ab intellectu siue à modo intelligendi, probatur primo, quia possunt angeli mutare iudicium, & iam odio dignum existimare, id quod antea putauerunt esse amabile, atque re ipsa amauerunt. Ergo iam ex parte iudicii seu modi intelligendi, non est ratio persistendi necessario in electione prius facta, sed potius est ratio eam prudenter mutandi in contrarium. Probatur antecedens, quia angeli statim naturaliter possunt falli quando iudicant ex coniecturis & signis incertis & obscuris: fallunturque non raro Dæmones circa tentationum exitus, egressus libere futuros, mysteria & dispensationes gratiæ. Secundo, possunt angeli fortius apprehendere in præsentia obiectorum & experientia, id quod remissius in ipsorum absentia apprehendebant. Ex. gr. Dæmones multo fortius apprehenderunt statum miserimum & eternæ damnationis, postquam illum viderunt, & penas illas acerbissimas expectati sunt, quàm antea quando peccauerunt. Ergo tunc possunt fortius moueri à talibus obiectis, quàm antea. Ergo tunc non est ratio ex parte modi cognoscendi, cur necessario persistant in priori electione, facta contra tale iudicium: sed potius est ratio retractandi, vt. v. c. damnandi peccatum, propter quod penas tam acerbis experiuntur, & à quo minor penarum apprehensio non efficaciter illos absteruit. Tertio, licet idem omnino iudicium persistat, quod Angelus habuit quando libere elegit: tamen sicut iudicium illud non prædeterminat physicè voluntatem, sed ille posito & stante, voluntas libere elegit id, quod amplexa est, potuitque non agere. Etiam in sensu composito, id est, componere non-electionem cum tali iudicio: ita non prædeterminat ad actum continuandum, sed voluntas manet libera (quantum est ex parte illius) ad continuandam electionem, vel ad deponendam, atque etiam mutandam in contrarium, si fuit inchoata libertas etiam quoad specificam rationem & contrarietatem. Non iudicium eodem modo se habens in actu primo respectu voluntatis, non magis illam necessitat. Et voluntas eodem modo se habens in actu primo respectu iudicii, atque indifferens & potens ad verumlibet, quantum est ex parte illius conditionis præcipientis ad liberè operandum.

37.
Confirmatur.

Quarto, Angelus non perseverat in perpetuum in eadem cognitione, aut volitione libera, ita vt nunquam possit eam deponere, vt tentatur aduersarii. Itaque potest aliquandiu interrompere cogitationem & volitionem liberam, quam prius habuit, succumbendo aliis obiectis, & po-

stea eandem cognitionem resumere. Cur ergo tunc non poterit eligere oppositum eius quod prius elegerat, perinde ac si antea non elegerat? Tunc enim neque affectus prior ipsum determinat; quippe qui interruptus est, & iam non existit. Neque etiam cognitio: quæ cum sit eadem quæ prius, & æque proponens obiectum indifferens & rationes in vtramque partem; non magis necessitat ad partem aliam, quàm prima vice. Ac licet non fuisset interrupta Angeli cognitio: illa non magis eius voluntatem vrgeret in futurum ad continuationem liberæ electionis, vel ad illius repetitionem: quàm initio vrgerat ad primam eius productionem.

Quinto, Angelus sæpe eligit vnum ex duobus æqualibus in re, & in cognitione, pro merito suo arbitrio, & sine vlla maiori ratione in alteram partem ex parte iudicii: ita vt pariformino ratione eligere possit oppositum. Vt, constituit se in hoc loco, potius quàm in alio propinquo æque commodo: loqui huic potius quàm illi, cum sæpe non sit ratio loquendi potius vni quàm alteri: occupare paulò maius vel minus spatium, aut tali vel tali figura æque commoda; versare rotam in hanc partem, potius quàm in aliam æque bonam vndequaue. Ergo cum sit omnimoda indifferencia ex parte obiecti in alteram partem, non tantum in re, sed etiam in Angeli iudicio: quamuis idem iudicium retinet, vel etiam continuet illud sine interruptione, persistat vis eligendi oppositum eius quod prius elegit, quantum est ex parte iudicii. Sexto, Angelus interdum eligit contra præcipuum iudicium intellectus, & contra pondus conscientie, seu iudicii practici magis vrgentis in oppositum. Tunc verò non est ex parte iudicii, cur non possit se corrigere, liberèque parere iudicio præcipuo, & magis vrgenti. Exempli gr. quando Angelus initio tanta cum noticia & deliberatione peccauit; videns meliora probansque, deteriora secutus est. Alioquin non peccasset, si simpliciter & bona fide iudicasset melius esse se agere. Quidni ergo possit, quantum est ex parte iudicii, actum illum abdicere, & in contrarium mutare vrgentiori iudicio conformem?

Neque dicas, prius illud iudicium proponere quidem voluntati obiectum vt indifferens, vel etiam vt postmodum ei quod malè relinquit. Veruntamen si electione oriri in Angelo aliud iudicium, quod dicitur melius esse persistere in electione priori; quamuis mala, quàm illam in contrarium mutare: & hoc iudicium ita determinare voluntatem, vt ipsa non possit oppositum. Contra enim incredibile est Angelos tam turpiter errare contra lumen naturale, vt iudicent absolute melius esse persistere in electione mala, quàm illam mutare in bonam.

orienti contrariam, v. g. melius esse, perfirere in Dei odio, quam ipsum amare. Deinde vel ita iudicant bona fide, id est, secundum dictamen, conscientia errantis inuincibiliter, vel non. Si primum: Ergo non peccant continuando & repetendo centies millies priorem electionem malam. Si secundum: Ergo agunt contra iudicium conscientia maius & virginius. Ergo ex parte iudicij habent potius causam mutandi electionem.

39. Atque ex his patet quarto, necessitatem illam praeiudicij non provenire ab actu ipso voluntatis. Quippe, quem potest liberè deponere, ut fatentur Aduersarii: & alioqui perstaret semper necessario in omni affectu voluntatis, quem semel habuit. Ille autem si deponitur, & amplius non est: non necessitat voluntatem ad sibi similem producendum, neque reddit impotentem ad contrarium. Quia quod non est, non potest agere, neque resistere per seipsum. An vero per habitum, vel aliud à se relictum, dicemus paulò post. Quin etiam licet nondum depositus fuerit: non destruit, neque quinuit potentiam, à qua liberè fit. Ergo non auferit voluntati potentiam non influendi in talem actum: neque etiam auferit potestatem habendi alium. Ergo, non necessitat ad permanendum inflexibilitatem in electione iam facta. Et licet sit necessitas in sensu composito, ut ille actus sit, ex suppositione quoddam: non tamen est necessitas ut in futurum persistat. Quia licet actus necessario excludat priuationem sui, pro eo tempore quo ipse est: non tamen causam necessitat ad sui conseruationem, si causa ex se talem necessitatem non habet. Quia ista necessitas opponitur potentie non influendi in effectum, quam ipse effectus tollere nequit à sua causa, si prius illam habet.

Confirmatur, quia actus neque adstringit, neque ligat potentiam: Quippe quae illum naturam praecedat, & ab illo non constituitur in actu primo, secundum quem tantum est potens aut impotens, siue ut primo actum producat, siue ut productum conseruet. Quod autem dicunt aliqui necessitatem immortalitatis oriri ex impetu quo voluntas Angelica in suos actus erumpit vanum est. Gratis enim supponunt Angelos suum quodam conatu semper operari. Deinde, licet toto conatu voluntas operetur: tota libera est, & potest actum non elicere, vel elicere oppositum, potest item deponere postquam elicit. Quidni ergo mutare in oppositum, & quidem toto conatu, si sit opus? Sane ex sententia aduersariorum sequeretur Angelum posse naturaliter reddere se impeccabilem in futurum. Potest enim amare Deum toto conatu super omnia, actu naturali. Itemque detestari toto conatu omne peccatum. Ad id enim suppetit &

cognitio & voluntas. Ergo si aliunde non posset mutare talem electionem, constitueret se impeccabilem.

At neque etiam quinto provenit illa immutabilitas ab habitu vel alia dispositione addita voluntati, & ex actu relicta: quia incredibile est, vel ipso primo instanti, gigni à quolibet actu tam intentum habitum in voluntate Angeli, ut eum nequeat superare: cum etiam inueteratos habitus homines superent & euellant. Deinde habitus tantum inclinant potentiam, ut facile possit similes actus: non autem ut non possit oppositos. Tertio, ut rectè argumentatur Suarez lib. 3. cap. 10. num. 12. habitus vel dispositio praecedens actum electionis, non necessitat ad electionem, sed in hoc subditivo voluntati: supponimus enim angelum liberè eligere, non obstante quocumque habitu, vel dispositione prauiua. Ergo neque necessitare potest ad perseverandum in electione iam facta. Tum quia talis habitus vel dispositio non potest fortius influere in conseruationem actus, quam in primam productionem. Tum etiam quia talis habitus, vel dispositio, nunquam potest priuare voluntatem sua naturali & intima potestate suspendendi influxum suum, vel perseverandi liberè in actu, quem liberè elicit. Potest ergo nos obstante tali habitu, vel dispositione, liberè cessare ab illo actu, & iterum eligere liberè. Quidni ergo si velit, ad contrariam electionem transire? Nihil ergo apparet, vnde oritur immutabilitas electionis in Angelis.

41. Neque etiam ab habitu, vel dispositione aliqua.

SECTIO IV.

Soluntur argumenta contraria sententiae.

Contrarium sentire videtur D. Thom. 1. 2. q. 64. art. 2. ubi malorum Angelorum obstinationem refert ad naturalem inflexibilitatem arbitrii, quam hac ratione probat: Quia vis appetitiua, quae est voluntas, in omnibus proportionate apprehensiuæ à qua mouetur, sicut mobile à motore. At qui vis Angeli apprehensiuæ, quae est ipse intellectus, apprehendit immobiliter & fixè vnumquodque, sicut nos intellectus apprehendit immobiliter prima principia: Ergo &c.

Thom.

Respondeo primo, obstinationem & momentum posse aliò referri. Nimirum ad desperationem ex aeterna damnatione conceptam, vel ad liberam voluntatem & malitiam: quo modo homines hac in vita in bono, vel in malo obstinati euadunt: ut Iob & Martyres in bono: Pharaò, Iudas,

Soluitur 1. argum. D. Thom.